

Robert Kolej’de Okuyan Türk Öğrencilerin Sosyal Arkaplanları Üzerine Bir Değerlendirme

Fatma Acun*

Giriş

1683 yılında İstanbul’da kurulan Robert Kolej, Osmanlı topraklarında açılarak günümüze kadar devam eden yabancı okullar arasında istisnâ bir yeri işgal etmektedir. Verdiği eğitimin kalitesi ve mezunlarının en modern eğitimi almaları, Robert Kolej’i köklü bir eğitim kurumu haline getirirken, talebelerinin de akranları arasından kolayca temayüz etmesini sağlayarak, üst düzey pozisyonlara gelmelerinin yolunu açmıştır. Çoğu alanlarında ilk ve girişimciliğin öncüleri olan Kolej mezunları, ayrı bir grup olarak çalışmayı hak etmektedir.¹ Bu kapsamda, Robert Kolej’de okuyan çeşitli etnik gruplara dahil öğrenciler arasından Türk öğrencilerin, geldiği sosyal arka planları üzerine yapılacak bir çalışma önemli olmaktadır. Bu çalışmada, kuruluşundan, 1971’de Boğaziçi Üniversitesi’ne dönüştürülünceye kadar, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan, uzun bir süreçte Robert Kolej’de okuyan Türk öğrencilerin sosyal arka planları baba meslekleri üzerinden çalışılmış ve öğrencilerin hangi sosyal sınıf ve gruplardan geldiği tespit edilmiştir. Toplamda 1.623 öğrenciye ait veri grubu, devlet ve özel sektör olarak iki ana kategoriye, bunlar da kendi aralarında meslek türlerine göre alt kategorilere ayrılarak tasniflenmiştir. Robert Kolej’de okuyan farklı ırklara mensup öğrencilerinin baba meslekleri üzerine ilk defa olarak bu miktarda veri üzerinde, bu derece detaylı bir çalışma yapılmıştır.

Öğrencilerin Sosyal Arkaplanları: Baba Meslekleri

Öğrencilerin sosyal arka planlarından kasıt, hangi sosyal sınıfa ait ailelerden geldikleridir. Bu da, baba meslekleri yoluyla tespit edilmektedir. Sosyolojik bir

* Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara/ TÜRKİYE, facun@hacettepe.edu.tr ORCID: 0000-0002-8405-9784

1 Bu kapsamda, Robert Kolej’de okuyan Türk öğrenciler üzerine, *Osmanlı’dan Cumhuriyete Yabancı Okullar: Robert Kolej’de Okuyan Türk Öğrenciler Üzerine Prosopografik bir Çalışma (1863-1971)* başlıklı bir TÜBİTAK 1001 Araştırma Projesi tamamlanmıştır (Nisan 2017, Proje no: 113K135), Proje Yürütücüsü Fatma Acun.

kavram olan sosyal sınıf, kategori manasında, toplumdaki tabakaları tanımlamak üzere 18. Yüzyılda, sanayi inkılâbı ile ortaya çıkmıştır. Geleneksel toplumlarda sınıf sitemini meydana getiren kriterleri “verilmiş” özellikler oluştururken modern toplumlarda bu kriteri “kazanılmış” özellikler oluşturmaktadır. Sanayi öncesi toplumlarda sosyal yapı nispeten katı iken, modern toplumlarda daha esnek ve geçirgendir. Örneğin, feodal toplumlarda insanların doğuştan getirdiği vasıflar “verilmiş özellikler” olarak önem kazanır. Kapitalist cemiyette iktisadi güç, “kazanılmış özellik” olarak önemlidir. Sosyalist sistemlerde ise, herkes mevkiinin gerektirdiği rolü nasıl ifa ettiğine göre değerlendirilir. Ancak, hiçbir toplumda, bu kriterleri katıksız halde bulmak mümkün olmadığından, farklı toplumlarda, farklı değerlendirme kriterleri icad edilmiştir.² 19. yüzyıl Osmanlı ve 20. yüzyıl Cumhuriyet toplumları söz konusu olduğunda, geleneksel yapının çözüldüğünü, ve yerini modern toplumun sosyal tabakalaşma kriterlerinin almaya başladığını söyleyebiliriz. Eğitim de, moderniteye dönüşümü yaşayan toplumda, kazanılmış edinim olarak, bu kriterlerin başında gelmiştir. Geleneksel Osmanlı toplumu, millet sistemine dayalı ve Müslim ve gayri Müslim olarak ikiye ayrılır ve bu gruplandırmada Müslümanlar daha üst pozisyonu işgal ederken; Fransız İhtilali’nin dünyaya yaydığı tüm insanların eşit, özgür ve kardeş olduğuna dair fikirlerin, siyasi ve toplumsal düzlemde karşılığını bulmasıyla, eşit vatandaşa dönüşmüştür. Diğer bir ifadeyle, geleneksel toplumun din referanslı sosyal ayrışmasının yerini, modern toplumun sivil referansları almış; verilmiş özelliklerin yerini de kazanılmış özellikler. Bireyin, din, dil ve ırktan âri biçimde; akrabahk ilişkileri, otorite, iktidar, mal veya servet haricinde, belli sosyal mevkiye gelmesinin yegane yolu olan eğitim, modernleşen Osmanlı ve Cumhuriyet toplumlarında hakim değerler sisteminde belirleyici role sahip olmuştur. Eğitimin hangi yollardan ve ne şekilde bireylerin hayatını etkilediği, onları sosyal merdivende üst basamağa taşıdığı, dönüşüm halindeki toplumu anlamada önemli olmaktadır. Bu çalışma ile de yapılmak istenen budur. Robert Kolej’e kayıt olmuş, eğitim almış, mezun olmuş veya olamamış bütün Türk öğrencilerin baba mesleklerini inceleme yoluyla yaptığımız bu çalışmanın bize, bahsedilen noktada, yani dönüşüm halindeki toplumu anlamada yardımcı olacağı, daha belirli bir ifadeyle, Robert Kolej (bundan sonra RC olarak kısaltılacaktır)’in toplumu dönüştürmede katalizör rolünü oynayıp oynamadığını tespit etmemize yardımcı olacaktır.

2 Geleneksel ve modern toplumlardaki sosyal sınıflar hakkında sosyologların düşünceleri hakkında bkz. Özkan Açıkgoz, “Sosyolojinin Problemleri Bir Konusu Olarak “Sosyal Sınıf” Kavramı Üzerine Önemli Sosyologların Düşünceleri ve Yorumları”, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı 26 (2000), s. 281-308.

Bu derece önem atfettiğimiz baba meslekleriyle ilgili bilgiler, öğrencilerin dosyalarında bulunan Kalıcı Kayıt Kartı, Müracaat Kâğıdı, Eski Girişli Duhul Varakası, Yardım İsteme Kâğıdı ve Veli Kartında yer almaktadır.³ Bu tür belgelerden sorgulanan öğrencilerin babalarının meslekleri tespit edilmiş ve Tablo 1’de toplu, Tablo 2’de ise detaylı halde sunulmuştur. Tablo 1’de görüldüğü üzere, toplamda 1.623 öğrencinin babalarının meslekleri bilinmektedir. Bu miktar, toplam öğrenci sayısı olan 5.120 ile karşılaştırıldığında yaklaşık üçte birine denk gelmektedir ki, oldukça düşüktür. Bu miktar, dönemin tamamıyla ilgili olduğundan ve, dönemlere göre farklılıklar arz ettiğinden, bazı dönemler, özellikle ilk dönemler için bilinen baba meslek sayısı daha yüksek olmaktadır. Bu da durumu telafi eder görünmektedir. Burada önemli bir noktayı işaret edelim; RC öğrencileri hakkında, ilk defa olarak bu hacimdeki veri grubu analiz edilmiş ve bilgisayar desteği alınmıştır. Manuel yollarla yapılması mümkün olmayan analizin sonuçlarının değerli ve önemli olduğu düşünülmektedir. Tablo 1’de görüldüğü üzere, devlet ve özel sektör olarak ikiye ayırdığımız meslek gruplarının oranı sırasıyla, % 48,55 ve % 49,85’dir.

Devlet sektörüne, bir yolla devletten maaş alan, geçimini devletten kazananlar dahil edilmiştir: Bunlar Osmanlı Hanedanı üyesi, üst düzey devlet memuru, devlet memuru, askeri personel, mesleki profesyonel, din adamı ve emeklilerdir. Özel sektöre ise, özel sektörde yönetici, yabancı şirketlerde çalışanlar, iş adamı ve sanayici, bankacılık ve finans, esnaf ve zanaatkâr, sanatkar, tüccar, tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar, serbest meslek, basın-yayın ve serbest işçiler dahil edilmiştir. Bunlar, belgelerde tespit edilen mesleklerin kategoriler halinde özetlenmiş halidir ve her bir mesleğin hangi gruba dahil olduğu tek tek değerlendirilerek, bahsedilen kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo1’e bakıldığında, Osmanlı hanedanı üyesinden işçiye kadar, toplumun her tabakasını kapsayan geniş bir meslek yelpazesinin mevcut olduğu görülür. Her iki sektörde de, sektörlerin hemen bütün katmanlarından meslekler dahil olmuştur. Devlet sektöründen din adamları %0.37 , özel sektörden işçiler %4.13 ve esnaf ve zanaatkâr %4.50 ile en düşük profilli meslek grubu olarak alındığında toplam miktarı %9’a ulaşmaktadır. Geriye kalan meslek grupları %91’e tekabül etmekte olup, üst, ortanın üstü ve orta gruba dahil meslekleri icraa etmektedir.

3 Robert Kolej Arşivi’nden derlediğimiz bu belgelerdeki bilgiler, bu iş için özel olarak hazırlanmış PROSOPO adlı veri tabanına girilmiş ve sorgulanmıştır. Bahsedilen veri tabanı takip eden İnternet adresinde mevcut olup, üyelikle kullanılabilmektedir: <http://prosopo.hacettepe.edu.tr/>.

Bu kısımda yer alıp, orta gruba dahil olanların ve %9'luk alt gruptakilerin RC'de aldıkları eğitim sayesinde ortanın üstü veya üst gruba dahil olma fırsatı yakaladıkları (bunlara tırmanan grup diyoruz); diğer gruplar zaten elit tabakaya dahil olduklarından, RC'de aldıkları eğitimle kendi sınıflarını yeniden ürettikleri söylenebilir. Ancak, ilk gruba dahil olan ve sosyal merdivende “tırmanan grup” diye adlandırdıklarımızın oranını tespit etmek pek mümkün görünmüyor. Devlet sektörüne dahil olan memurlar belki bu gruba dahil edilebilir, fakat bunların içinde müdür vb. pozisyonlar vardır ki, ilgili dönemin şartlarında orta üstü, gruba dahil edilebilir. Bu tür mesleklerin fazla bir yekûn tutmadığını düşünerek, % 21,26 oranını alarak alt grupla birleştirdiğimizde (din adamı % 0,37 ve emekli %4.25) toplamda %25,88'e ulaşmaktadır. Devlet sektöründe yer alan bu miktardaki tırmanıcı öğrenci grubu için RC'nin bir merdiven fonksiyonu gördüğü söylenebilir.

Tablo 1: Öğrencilerin Babalarının Mesleklerinin Kategorilere ve Yıllara göre Dağılımı.⁴

MESLEKLER	YILLAR									GENEL TOPLAM	YÜZDELER
	1863-1908	1909-1913	1914-1918	1919-1922	1923-1933	1934-1944	1945-1955	1956-1966	1967-1971		
DEVLET SEKTÖRÜ											
Osmanlı Hanedanı Üyesi	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	0,12%
Üst Düzey Devlet Memuru	-	9	4	4	24	3	-	8	3	55	3,39%
Devlet Memuru	-	9	17	16	105	3	2	115	78	345	21,26%
Askeri Personel	-	5	3	7	23	4	1	6	8	57	3,51%
Mesleki Profesyonel	-	1	4	10	58	7	5	114	76	275	16,94%
Din Adamı	-	-	-	-	3	3	-	-	-	6	0,37%
Emekli	-	2	4	2	26	-	-	24	11	69	4,25%
TOPLAM	-	26	32	40	240	20	8	267	176	809	49,85%

⁴ Tablo takip eden proje raporundan alınmıştır. Fatma Acun, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Yabancı Okullar: Robert Koleji'de Okuyan Türk Öğrenciler Üzerine Sosyografik bir Çalışma (1863-1971)*, TÜBİTAK 1001 Araştırma Projesi, Nisan 2017, Proje no: 113K135.

ÖZEL SEKTÖR											
Özel Sektörde Yönetici	-	1	1	2	10	-	2	12	8	36	2,22%
Yabancı Şirketlerde Çalışanlar	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	0,18%
İş Adamı ve Sanayici	-	-	5	-	11	-	3	13	14	46	2,83%
Bankacılık ve Finans	-	6	5	1	25	1	3	16	21	78	4,81%
Esnaf ve Zanaatkâr	-	-	2	3	20	1	2	26	19	73	4,50%
Sanatkâr	-	-	1	-	2	-	-	8	7	18	1,11%
Tüccar	1	7	14	19	206	8	5	82	23	365	22,49%
Tarım ve Hayvancılık	-	4	4	1	33	2	-	15	14	73	4,50%
Serbest meslek	-	-	-	-	7	1	1	13	-	22	1,36%
Basın-Yayın	-	-	-	-	1	-	-	4	2	7	0,43%
İşçi	-	1	-	-	16	-	2	30	18	67	4,13%
TOPLAM	1	19	32	26	331	13	18	221	127	788	48,55%
Vefat Edenler	-	4	1	3	12	-	-	6	-	26	1,60%
GENEL TOPLAM	1	49	65	69	583	33	26	494	303	1623	100,00%

Bahsettiğimiz tırmananlar grubunun karşılığı özel sektörde Esnaf ve Zanaatkâr %4,5, Sanatkâr %1,11, tüccar 22,49%, Tarım ve Hayvancılık 4,50, Serbest meslek %1,36, basın-Yayın %0,43 ve işçi%4,13 ile toplamda %38,52’ye ulaşmaktadır. Bu yüzdeyi net olarak almak yerine yaklaşık olarak almak daha uygun görünmektedir. Çünkü, bu grupların içerisinde ilgili kategoriye giren fakat gelir düzeyi yüksek meslekler mevcuttur. Örneğin, büyük çiftlik (2 kişi) ve arazi sahipleri (3 kişi) Tarım ve Hayvancılık kategorisine dahil edilmiştir. Aynı gruba dahil olmakla birlikte, sayıları az olduğundan yüzdeyi büyük oranda değiştirmeyecektir. Dolayısıyla, %38,52 olarak belirlediğimiz tırmananların oranını en fazla %5 oranında düşürebilir ki, bu durumda bile yüksektir. Özel sektör (%38,52) ve devlet sektörü (%25,88) birlikte değerlendirdiğimizde, orta ve alt gruba dahil olan mesleklerin toplamının %64,4’e ulaştığı görülür. Bu miktardaki öğrenci için RC’nin sosyal merdiven fonksiyonu görmesi, üst tabakaya tırmanmaları için fırsat sunması

önemlidir. Tablo 1'e daha yakından bakıldığında, hemen her meslek grubunun 1923-1933 yılları arasında en yüksek düzeye ulaştığı, bunlar arasında ise devlet memurları (105 kişi) ve tüccar (204 kişi) grubunun zirve yaptığı görülür. Bu da yeni kurulan Cumhuriyetin memur ve tüccar grubunun bilinçli biçimde çocuklarına iyi eğitim vermeyi tercih ettiği şeklinde yorumlanabilir. Osmanlı döneminde 1914-1918 ve 1919-1922 arasında, tüccar grubunun dramatik biçimde azaldığı, aynı düşüşün devlet memurlarında da görüldüğü fakat bir oranlama yapıldığında, düşüşün tüccar grubundan daha az olduğu gözlenir. Bu da, Savaş yıllarındaki ekonomik sıkıntılar dolayısıyla, tüccar meslek grubunun gelirinin azaldığı, bunun yerine devlet güvencesinde olan memurların daha güvende olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere, Cumhuriyet öncesinde ve sonrasında devlet memurlarının miktarı, diğer gruplar arasında en yüksektir. Öyle ki, Enver Paşa'nın, misyoner okulu olan RC'yi denetlemeye gittiğinde çok beğendiği ve kardeşi ve oğlunu Kolej'e kaydettirdiği bilinmektedir.⁵ Cumhuriyet döneminde ise, Atatürk'ün, manevi kızları Zehra (Zehra Aylın) ve Sabiha'yı (Sabiha Gökçen), adı o dönemde ACG (American College for Girls) olan, kız kısmı hazırlık bölümüne kaydettirdiği⁶; İsmet İnönü'nün de, 1923 yılında kardeşini okula öğrenci olarak yazdırdığı bilinmektedir.⁷

Osmanlı Hanedanı Üyesi kısmında görüldüğü üzere, 2 hanedan üyesi RC'ye kayıt yaptırmış ve bir süre devam etmiştir. Bunlardan biri, Sultan II. Abdülhamit'in büyük oğlu Şehzade Mehmed Abdulkadir'in oğlu Şehzade Mehmed Orhan'dır. Babasının mesleği okul kayıtlarına "prens" olarak geçmektedir.⁸ Osmanlı Hanedanı'nın diğer üyesi Salih Kemaleddin arşiv kayıtlarında babası, "Sultanın damadı S. E. Salih Paşa" olarak kaydedilmiştir. Sultan olarak bahsedilen kişi, Sultan Reşad'dır.⁹

Baba meslekleri arasında üst grupta, başbakan, çeşitli bakanlar, ataşe, diplomat, belediye reisi, mebus-milletvekili, vali, kaymakam delege gibi devlet görevlileri yer

5 Kanat Emiroğlu, "Bir Çocuk, Bir Okul, Dünya, Onların Tarihi", *Bir Geleneğin Anatomisi: Robert Kolejin 150 Yılı*, İstanbul, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2013, s. 436.

6 John Freely, *A Bridge of Culture: Robert College - Boğaziçi University*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yaynevi, 2014, s. 246.

7 Orlin Sabev, *Spiritus Roberti, Shaping New Minds and Robert College in the Late Ottoman Society (1863-1923)*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2014, s. 243.

8 John Freely, "An Ottoman Prince at Robert College", *RC Alumni Magazine*, sayı 17, s. 18.

9 *Robert Koleji Arnavutköy Kampüsü Arşivi*, Salih Kemaleddin öğrenci dosyası.

almaktadır. Bu üst düzey devlet memurları içinde ismi ilk zikredilmesi gereken Başbakan Adnan Menderes’in oğlu Aydın Menderes’tir. Menderes, Çankaya İlkokulu’nu bitirdikten sonra, 26.6.1957 tarihinde Kolej’e sınavla girmiş ve yatılı (leyli) olarak kaydolmuştur. Annesi ev hanımı, adresi de Çankaya Camlı Köşk olarak belirtilmiştir.¹⁰ Süregelen siyasi olaylar sebebiyle Aydın Menderes’in Kolej’i bitirmesi mümkün olmamıştır.

Üst düzey memur grubunun okul ücretinin yarısını ödeyerek eğitimlerine devam ettiği bilinmektedir. İlaveten, iki kardeş Kolej’e gidiyor ise, otomatik olarak ücrette indirim yapılmaktadır.¹¹ Her iki durumun RC’yi, Cumhuriyet döneminde üst düzey memur grubu için cazip hale getirdiği söylenebilir. Üst düzey devlet memurları arasında vekillerin sayısının fazlalığı göze çarpmaktadır.¹² Vekiller haricinde, 2 İçişleri Bakanı ve 1 Harbiye Nazırı önemli meslekler olup, İçişleri Bakanlarından biri Osmanlı, diğeri Cumhuriyet dönemine; Harbiye Nazırı ise Cumhuriyet döneminde. İçişleri Bakanı Cemil Bey’in oğlu Muzaffer Cemil 1925-1926 yılları; diğeri İçişleri Bakanı Celal Bey’in oğlu Ömer Celal ise 1911-1914 yılları arası; Harbiye Nazırı Cemal Paşa’nın oğlu Orhan Cemal ise, 1926-1927 yılları arasında Kolej’de okumuştur.¹³ 8 vali çocuğunu RC’ye göndermiş olup sadece 2 tanesi Osmanlı dönemine denk gelmektedir. Osmanlı döneminde RC’ye çocuklarını gönderen valiler Beyrut ve Suriye-Harran valileridir.

Devlet memuru grubu 345 kişi ile devlet sektöründeki en kalabalık grubu teşkil etmektedir. Bu grupta müdür, gümrük çalışanları, çeşitli memurlar, mutemet, müfettiş, öğretim üyesi vs. bulunmaktadır. Bu grubu, 57 kişilik askeri personel ve 275 kişilik mesleki profesyoneller takip etmektedir. Askeri personel içinde, deniz kuvvetleri çalışanları, ordu komutanı, albay, subay, amiral, kumandan, jandarma, astsubay, askeri temyiz mahkemesi müdde-i umumisi, havacı, kıdemli üstçavuş, binbaşı, teğmen, general ve korgeneral bulunmaktadır. Mesleki profesyoneller grubu içerisinde ise, doktorlar 97 kişi ile ilk sırayı almakta, bunu 76 kişi ile mühendisler ve 55 kişi ile avukatlar ve 21 kişi ile eczacılar takip etmektedir. 6 din adamı ve 69 emekli ile devlet sektörü grubun toplamı 809’a ulaşmaktadır.

10 Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Aydın Menderes öğrenci dosyası.

11 Sabev, *age.*, s. 252.

12 Elif Evrim Şencan Gürtunca, *Robert Kolej’de Öğrenim Gören Türk Öğrenciler Üzerine Prosopografik Bir Çalışma (1863-1971)*, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2017, s. 182.

13 Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Muzaffer Cemil, Celal Ömer ve Orhan Cemal öğrenci dosyaları.

Bunlar arasında din adamlarının 5'i Müslüman 1'i ise Hıristiyan din görevlisidir.¹⁴ Hoca, imam, Mevlevi Şeyhi, vaiz ve Mardin Protestan kilisesi iskifi görevleri olan din adamlarından Müslüman olanların çocuklarını RC'ye göndermesi ilginç bir durum arz etse de, Kolej'in din adamlarının çocuklarını ücretsiz kabul etmesinin bunda tesiri olduğu düşünülebilir.¹⁵

Özel sektör kısmında, çeşitli özel şirket yöneticileri 36 kişi, yabancı firma çalışanları 3 kişi, iş adamı, sanayici, fabrikatör vb. 46 ve bankacılık ve finans 78 kişi olarak sıralamaktadır. Esnaf ve zanaatkâr grubunda ise 73 kişi bulunmaktadır. Bu gruptakilerin türü oldukça fazladır ki aralarında, Mahmutpaşa Çarşısında dükkan sahibi, bakırcı, hırdavatçı, berber, bijuterici, ciltçi, defter imalatçısı, demirci, dükkân sahibi, ekmekçi, fırıncı, manifaturacı, halıcı, hazır elbiseçi, imalatçı, kafe ve kahvehane sahipleri, kantinci, kavaf, kirişçi, kitapçı, kuaför, kunduracı, lokantacı, manav, manifaturacı, marangoz, mobilyacı, mücevher dükkânı sahibi, otel çalışanı, oto tamircisi, otomobil satıcısı, şekerlemeci, tekeli ve Yeni Bursa Pazarı esnafı bulunmaktadır.¹⁶ Bu gruptakiler arasında "imparatorun kıyafet sorumlusu" şeklinde zikredilen bir meslek de bulunmaktadır ki, bahsedilen İmparator Osmanlı Sultanı V. Mehmet olup, kendisi, öğrenci Sabit Nejdet'in babası Mehmet Sabit'tir.¹⁷

Sanatkâr grubu olarak ayrılan 18 kişilik kategoride, fotoğrafçı, opera ve tiyatro sanatçısı, orkestra şefi, ressam, heykeltıraş, dekoratör, ressam, radyo sunucusu, yazar, yönetmen, Devlet Tiyatroları çalışanı ve yapımcı yer almaktadır. Fotoğrafçı dışındaki sanatkarların tamamı Cumhuriyet döneminde denk gelmektedir. Osmanlı döneminde denk gelen Ferid (Mehmed) Naim adlı öğrencinin babası Ferid İbrahim Ağa'nın, Yeni Postahane karşısında bir dükkanı olup, bu dükkan ilk Türk Fotoğrafhanesi olarak tarihe geçmiştir.¹⁸

Tüccar grubu, özel sektörün en kalabalık grubu olup, bu kategoride 365 kişi yer almaktadır. Tablo 6'ya bakıldığında tüccarlar en kalabalık grubu teşkil etmektedir. Osmanlı döneminde toplam sayı 41 (%11.23) iken, 1923-1971 yılları arası bu sayı 324'e (%88.77) çıkmaktadır. Balık, gıda, ithalat-ihracat, ipekli kumaş, kıyafet, manifatura, tiftik, tuhafiyeye, tütün, un ve zahire tüccarlarının yer aldığı bu gruba,

14 Şencan Gürtunca, *age.*, s. 173-180.

15 Sabev, *age.*, s. 250.

16 Şencan Gürtunca, *age.*, s. 73-180.

17 *Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi*, Sabit Nejdet öğrenci dosyası.

18 *Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi*, Ferid (Mehmed) Naim öğrenci dosyası.

İ seyyar satıcı da dâhil olmaktadır. Babası seyyar satıcı olan İbrahim Kabakçı, 1963-1964 yıllarında RC’ye kayıt yaptırmış ve başarılı bir öğrenci olmasından dolayı, tüm Kolej eğitimi boyunca burslu okumuştur. Zeytinburnu Ortaokulu’nu bitirdikten sonra RC’nin açtığı sınava girerek kazanan bu idealist öğrenciye neden RC’de okumak istediği sorulduğunda; Amerika’da okumak istediğini, bunun için de lisan bilmesi gerektiğini, lisanı da en iyi RC’de öğreneceğini söylemiştir. Kabakçı, Kolej’i bitirince, İstanbul Teknik Üniversitesi Madencilik Bölümü’nde okumaya devam etmiştir.¹⁹ Bu tekil örnek, babası seyyar satıcı olup sosyal tabakanın en altında yer alan bir insanın, çok iyi bir eğitim alarak elit olma şansını yakaladığını, RC’nin buna fırsat verdiğini göstermektedir.

Tarım ve hayvancılık altında sıralanan 73 kişilik meslekler arasında çiftçiler 52 kişi ile en fazla yeri almaktadır. Bunlar, sıradan çiftçiler olmayıp, çiftliği veya arazisi olup tarımla geçinen zengin insan grubunu oluşturmaktadır. Serbest meslek grubundaki 22 kişi arasında, mimar, müteahhit, eksper, sigortacı, otel sahibi; 7 kişilik basın yayın grubunda ise, tercüman, editör, gazeteci bulunmaktadır.²⁰

Özel sektör grubundaki işçi grubu içerisinde bir bekçi, Dursun Kabansu, RC’nin kapı görevlisi olup, oğlu Kaya Yabansu’yu burslu okutmuştur. Oğlu başarı gösterip RC’nin ardından Central University’yi kazanmıştır.²¹ Bir garson olan Mustafa Semiz de, oğlu Ali Semiz’i RC’nin verdiği tam burs ve Fulbright burslarıyla okutmuştur.²²

Sonuç

Çalışmanın neticesini şöyle özetleyebiliriz: İlginç bir şekilde, babaları devlet (49,85%) ve özel sektörde (48,55%) çalışan (bilinmeyen 1,60%) öğrenci miktarı yarı yarıya, eşit miktardadır. Devlet sektörüne dahil olan ve orta düzeyi işgal eden devlet memurları, din adamı ve emekli grubu (sırasıyla % 21,26 , % 0,37 ve %4.25) toplamda %25,88’e ulaşmaktadır. Özel sektörde orta gruba dahile ettiğimiz esnaf ve zanaatkâr, sanatkâr, tüccar, tarım ve hayvancılık, serbest meslek, basın-yayın ve işçi (sırasıyla %4.5, %1,11, 22,49%, %4,50, %1,36, %0,43 %4,13) grubu ise toplamda %38,52’ye ulaşmaktadır. Her iki grup birlikte değerlendirildiğinde, (sırasıyla %25,88 ve özel sektör %38,52) %64,4’e ulaştığı görülür. Orta ve alt gruba

19 Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, İbrahim Kabakçı öğrenci dosyası.

20 Şencan Gürtunca, *age.*, s. 173-180.

21 Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Kaya Yabansu öğrenci dosyası.

22 Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Ali Semiz öğrenci dosyası.

dahil olan mesleklerin bu miktarda olması ve yarıdan fazlasını teşkil etmesi, bu miktardaki öğrencinin RC'yi üst tabakaya tırmanmak için kendilerine fırsat sunan sosyal merdiven olarak gördüğü şeklinde değerlendirilebilir. Oldukça yüksek bir yekûn tutan bu miktardaki öğrenci için RC'nin, modern toplumlarda “kazanılmış” özelliklere sahip olmak ve eğitim yoluyla sosyal tabakada üst pozisyona gelmek için, önemli bir sosyal merdiven olduğu neticesine ulaşılabilir.

Meslek grupları arasında devlet sektörü kısmında, Osmanlı Hanedanı üyesinden, din adamına kadar çeşitli alanlarda baba mesleği bulunduğu, bunlar arasında üst ve orta düzey devlet memurluğunun en kalabalık grubu teşkil etmesi bir bulgudur. Babası devlet memurluğu veya bir yolla devlet sektörüne dahil olan öğrencilerin miktarının fazla olması, bu öğrencilerin orta, ortanın üstü ve üst sosyal gruba dahil oldukları şeklinde değerlendirilmiştir. Özel sektör kısmında ise, özel şirketlerde üst düzey yöneticilikten işçiliğe kadar geniş bir yelpazeye yayılan meslek türleri arasında tüccarlığın en kalabalık grubu oluşturduğu görülmüştür. Her iki kısım birlikte değerlendirildiğinde, devlet memurluğu ve ticaretle uğraşanlar grubunun, Robert Kolej'deki en kalabalık meslek grubu teşkil ettiği tespit edilmiştir. Meslek yelpazesinin hem geniş hem de çeşitli olması, Kolej'in farklı sosyal gruplardan öğrencilere açık olduğu ve fırsatlar sunduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Netice itibarıyla, Kolej'de okuyan Türk öğrencilerin ağırlıklı olarak orta, ortanın üstü ve üst grup ailelerden geldiği, bu durumun incelenen süreç için az bir değişimle aynı kaldığı, devlet memuru ve tüccarların en şişkin grubu oluşturarak yukarı doğru hareket etmek isteyen kitleyi temsil ettiğini söyleyebiliriz. Varılan bir başka netice de, üst gruplar için RC'nin kendi sınıfını yeniden üretme yeri olduğudur. Bunlardan hareketle, Robert Kolej'in ağırlıklı olarak şehirli, eğitilmiş, orta üstü ve orta sosyal tabakaya mensup gruplar tarafından tercih edildiği, üst ve alt grupların da ihmal edilemeyecek miktarda olduğu, Bu haliyle, üst grupların kendi sosyal sınıflarını yeniden üretmelerini sağlarken, alt ve orta sınıflara kazandıkları eğitim yoluyla üst gruba atlama imkanı sağladığını söyleyebiliriz.

Tablo 2: Öğrencilerin Babalarının Mesleklerinin Yıllara göre Dağılımı.²³

MESLEKLER	YILLAR								GENEL TOPLAM	
	1863-1908	1909-1913	1914-1918	1919-1922	1923-1933	1934-1944	1945-1955	1956-1966		1967-1971
DEVLET SEKTÖRÜ										
Osmanlı Hanedanı Üyesi										
Şehzade - Abdulkadir (Sultan 2. Abdülhamit'in Büyük Oğlu Şehzade Mehmed Abdulkadir'in Oğlu Şehzade Mehmed Orhan, 2. Abdülhamit'in Torunu)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Sultanın Damadı - Salih Paşa Münire Sultan Sarayı	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Toplam	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2
Üst Düzey Devlet Memuru										
Adalet Bakanı – Cemil Molla Bey	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Adalet Bakanlığı Danışmanı, Memuru	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Adli Tıp Meclisi Azası	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Ataşe - Londra - Ticari - İbrahim Ünlü	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Bakan – Kadastro – Hasan Tahsin	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Başvekil - Adnan Menderes	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Belediye Başkanı – Cemil Paşa	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Büyükelçi – Rifat Ayanlar	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Delege - OECD Fransa	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Diplomat – (Celalettin Ahmet Ziyal / 56-66 arası Türk Delegesi Rifat Turgut Menemenciğlu)	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2
Diplomat / Tiran Sefiri – İsmail Nebil Batı	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Hükümet Üyesi - Eski - Prusya - Reşid Paşa	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1

²³ Tablo takip eden proje raporundan alınmıştır. Fatma Acun, *Osmanlı'dan Cumhuriyete Yabancı Okullar: Robert Kolej’de Okuyan Türk Öğrenciler Üzerine Prosopografik bir Çalışma (1863-1971)*, TÜBİTAK 1001 Araştırma Projesi, Nisan 2017, Proje no: 113K135.

İçişleri Bakanı - Celal Bey (Devlet Adanı)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kaymakam (Askeri Kaymakam, Of Kaymakamı)	-	2	-	-	-	1	-	-	2	-	5
Mebus	-	-	1	-	5	-	-	2	-	-	8
Mebus – Adana – Zamir Bey	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus – Ankara – Çayırılızade Hilmi Bey	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Mebus – Aydın – Emin Fikri	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus – Canik – Süleyman Necmi	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus – Erzurum – Tahsin Celaleddin	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus - Eski (Kerbela Eski Vekili: Vanri Mustafa - 23-33)	-	1	-	1	3	-	-	1	-	-	6
Mebus – İçişleri Bakanı Cemil Bey	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus – İstanbul – Mustafa Edib	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus – İzmit – Mustafa Bey	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus – Mersin – Hakkı Bey	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Mebus – Trabzon – Nemlizade Hacı Osman Bey	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Mebuslar Odası Başkanı	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Harbiye Nazırı, Cemal Paşa	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Vali (Eski Beyrut Valisi, Eski Hicaz Valisi)	-	-	1	-	5	-	-	-	-	-	6
Vali - Kayseri - Mehmed Fuad	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Vali - Suriye Harran - İbrahim Fehim Bey	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Toplam	-	9	4	4	24	3	-	8	3	-	55
Devlet Memuru											
Adliye Sarayı Memuru, Baş Kâtabi	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
Cezaevi Müdürü	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
DDY Memuru, Revizörü	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Din İşleri Müdürü – Ahmed Cevdet	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Eğitim (Okul Müdürü, Öğretmen, İlköğretim Müfettişi, Maarif Müfettişi vb.)	-	-	1	1	8	1	-	32	17	-	60

Robert Kolej’de Okuyan Türk Öğrencilerin Sosyal Arkaplanları
Üzerine Bir Değerlendirme

491

Gümrük Çalışanı (Memuru, Yetkilisi, Komisyoncusu, Yetkilisi, Gümrükler Başmüdürlüğü Sivil Savunma Uzmanı, Haydarpaşa Gümrük İstasyonu Başmüdürlüğü, İzmir Gümrük Müdürü)	-	-	1	1	5	-	-	2	-	9
Hâkim (Ceza Hâkimi, Yerel Mahkeme Hâkimi)	-	1	-	-	1	-	-	9	5	16
Kâtip	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2
Memur (Adalet Bakanlığı Çalışanı, Kâtip, Belediye Çalışanı, Beyoğlu Tahrir-İ Müsakkafat Dairesinde Sekreter, BM Memuru, Bolu Seka Orman İrtibat Bürosu Şefi, Tanıtım Memuru, Şam’da Devlet Memuru, Defterdarlıkta, Divan Muhasebe Dairesi, Enerji Bakanlığı Maden Dairesi, Fen İşleri, Hilali Ahmer Muavini, İdare Memuru, İstanbul Umum Tevkifhane Direktörü, İzmir Kadastro, Özel Sekreter, Liman Şirket Memuru, Mahkeme Temyiz Azası, Orman İşletme, Saray Memuru, Sekreter, Seyr-i Sefa Memuru ve Genel Sekreteri, Sivil Savunma Uzmanı, İstasyon Müdürü, Yeniköy Belediyesi, Ziraat Bakanlığı)	-	7	13	12	74	2	1	58	44	211
Mutemed - Halk Fırkası – Zeki Bey	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Öğretim Üyesi (Profesör, Doçent vb.)	-	1	1	1	10	-	1	7	6	27
Polis, Komiser, Emniyet Amiri	-	-	1	-	3	-	-	2	3	9
Postacı	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Sağlık Konseyi Üyesi	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Savcı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Toplam	-	9	17	16	105	3	2	115	78	345
Askeri Personel										
Askeri Personel (Deniz kuvvetleri Çalışanları, Ordu Komutanı, Albay, Subay, Amiral, Kumandan, Jandarma, Astsubay, Askeri Temyiz Mahkemesi Müdde-i Umumisi, Havacı, Kıdemli Üstçavuş, Binbaşı, Bolu Sayıları, Teğmen, General, Korgeneral)	-	5	3	7	23	4	1	6	8	57
Toplam	-	5	3	7	23	4	1	6	8	57

Mesleki Profesyonel										
Avukat	-	-	2	3	17	1	1	17	14	55
Diş Hekimi	-	-	-	-	-	1	-	3	1	5
Doktor (Askeri Doktor, Cerrah, Fizisyen, Operatör, Göz Hastalıkları, Kadın Doğum)	-	-	-	3	17	2	-	47	28	97
Eczacı	-	-	1	2	8	2	-	5	3	21
Jeolog (Dr.)	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kadı	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Kimyager, Kimya Teknisyeni, Kimyacı	-	-	-	-	1	-	-	1	4	6
Mühendis (Elektrik, İnşaat, Kimya, Kontrol, Maden, Makine, Mekanik, Orman, Tekstil)	-	-	1	2	10	1	4	34	24	76
Pilot	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Topoğrafçı	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Veteriner	-	-	-	-	5	-	-	2	1	8
Yargıç	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Toplam	-	1	4	10	58	7	5	114	76	275
Din Adanı										
Hoca – Belgede Sadece Hoca Yazıyor	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
İmam – Halil Hilmi	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
İskif - Mardin Protestan Kilisesi - İshak Bey	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Şeyh - Mevlevi - Şeyh Mustafa	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Vaiz	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Toplam	-	-	-	-	3	3	-	-	-	6
Emekli										
Emekli (Emekli Memur, Albay, Asker, Astsubay, Bakan, General, İşçi, Polis, Subay, Teğmen, Yarbay, Harbiye Mektebi, Mutasarrıf, Orman Bakanlığı Memuru, PTT, Sivil Savunma Uzmanı)	-	2	4	2	26	-	-	24	11	69
Toplam	-	2	4	2	26	-	-	24	11	69
DEVLET SEKTÖRÜ TOPLAM	-	26	32	40	240	20	8	267	176	809

Robert Kolej’de Okuyan Türk Öğrencilerin Sosyal Arkaplanları
Üzerine Bir Değerlendirme

493

ÖZEL SEKTÖR										
Özel Sektörde Yönetici										
Firma Yöneticisi, Müdürü, Direktörü (Aygaz, Ayakkabı Dükkânı Müdürü, İstanbul Rosta Nakliyat Müdürü, Koç Holding Ticaret Müdürü, Kooperatif Başkan Yardımcısı, Osmaniye Şirketi, Otomobil Firması Yöneticisi, Personel Müdürü, Telefon Direktörü, Pancar Bölge Şefi, Posta Müdürü ve Başmüdürü, Restoran Müdürü, Sanayi Odası Neşriyat Müdürü, Sınır Sağlık Servis Müdürü, Şeker Fabrikası Müdürü, Şeker Teknoloji Araştırma Enstitüsü’nde Yönetici, T. Golf Oil Co Bus. ’de Yönetici, TCDD İnşaat Servisi Müdürü, Termal Hamam Sahibi, TPAO Bölge İşletme Müdürü, Tütün Fabrikası Müdürü)	-	1	1	2	10	-	2	12	8	36
Toplam	-	1	1	2	10	-	2	12	8	36
Yabancı Şirketlerde Çalışanlar										
British Petrol Memuru	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
IBM Satış Elemanı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Mobil Oil Satış Elemanı	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Toplam	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
İş Adamı ve Sanayici										
Fabrika Yöneticisi, Müdürü, Direktörü	-	-	1	-	1	-	-	4	4	10
Fabrika Sahibi, Fabrikatör	-	-	3	-	8	-	-	4	4	19
İş Adamı	-	-	1	-	1	-	3	5	6	16
Sanayici	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Toplam	-	-	5	-	11	-	3	13	14	46
Bankacılık ve Finans										
Bankacı (Memur, Banka Müdürü, Müdür Asistanı, Denizcilik Bankası Memuru ve Müdür Yardımcısı, Emlak Bankası Eski Komite Üyesi, Etibank Genel Sekreteri, İş Bankası Müdürü ve Muhabere Şefi, Veznedar, Osmanlı Bankası Memuru, Ziraat Bankası)	-	-	-	1	8	-	-	9	11	29

Ekonomist	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Komisyoncu, Komisyoner	-	-	-	-	6	1	1	1	1	10
Mali İşler (Müfettiş, Müşavir, Muhasebeci)	-	5	2	-	7	-	1	6	9	30
Rantiye	-	1	3	-	4	-	-	-	-	8
Toplam	-	6	5	1	25	1	3	16	21	78
Esnaf ve Zanaatkâr										
Ayakkabıcı	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5
Bakkal	-	-	-	-	2	-	-	1	3	6
Elektrikçi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Esnaf (Mahmutpaşa Çarşısında, Bakırcı, Hırdavatçı, Berber, Bijuteri, Ciltçi, Defter İmalatçısı, Demirci, Dükkân Sahibi, Ekmekçi, Fırıncı, Manifaturacı, Halıcı, Hazır Elbiseci, İmalatçı, Kafe ve Kahvehane Sahipleri, Kantinci, Kavaf, Kirişçi, Kitapçı, Kuaför, Kunduracı, Lokantacı, Manav, Manifaturacı, Marangoz, Mobilyacı, Mücevher Dükkânı, Otel Çalışanı, Oto Tamircisi, Otomobil Satıcısı, Şekerlemeci, Tekel, Yeni Bursa Pazarı)	-	-	1	3	15	1	2	15	9	46
İmparatorun (V. Mehmed) Kıyafet Sorumlusu - Nejdet Sabit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Kasap	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Saatçi	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
Saraç	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Şapkacı	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Terzi	-	-	-	-	1	-	-	4	1	6
Tezgâhtar	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Zanaatkâr	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Toplam	-	-	2	3	20	1	2	26	19	73
Sanatkâr										
Fotoğrafçı	-	-	1	-	-	-	-	1	2	4
Sanatçı (Opera, Tiyatro, Orkestra, Ressam, Heykeltıraş, Dekoratör Ressam)	-	-	-	-	1	-	-	5	2	8

Robert Kolej’de Okuyan Türk Öğrencilerin Sosyal Arkaplanları
Üzerine Bir Değerlendirme

495

Sunucu (Radyo)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Yazar, Yönetmen, Film İşleri (Devlet Tiyatroları, Yapımcı)	-	-	-	-	1	-	-	2	2	5
Toplam	-	-	1	-	2	-	-	8	7	18
Tüccar										
Derici	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
Kabzımal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Seyyar Satıcı - Bursla okuyor	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Tüccar (Balık, Gıda, İthalat-İhracat, İpekli Kumaş, Kıyafet, Manifatura, Mısır Çarşısı, Tiftik, Tuhafiye, Tütün, Un ve Zahire Tüccarı)	1	7	14	19	206	8	5	78	22	360
Toplam	1	7	14	19	206	8	5	82	23	365
Tarım ve Hayvancılık										
Arazi Sahibi	-	-	2	-	1	-	-	-	-	3
Bahçıvan	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Çiftçi	-	3	2	1	25	1	-	11	9	52
Çiftlik Sahibi, Yöneticisi	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2
İnekçilik – İnekçi Halil Efendi	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Zirai İşler, Ziraatçı	-	1	-	-	5	1	-	2	4	13
Toplam	-	4	4	1	33	2	-	15	14	73
Serbest Meslek										
Aracılık İşleri, Acente (Sigorta, Motorlu Araçlar, Temsilcilik)	-	-	-	-	3	-	-	3	-	6
Ekspert- Bilir Kişi (Tütün)	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Hotel Sahibi	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Mimar, Müteahhit	-	-	-	-	2	1	1	7	-	11
Noter	-	-	-	-	2	-	-	1	-	3
Toplam	-	-	-	-	7	1	1	13	-	22
Basın-Yayın										
Editör	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Gazeteci (American Express Lines Press)	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Tercüman	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
Toplam	-	-	-	-	1	-	-	4	2	7

İşçi										
Bekçi	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Bekçi RC - Dursun Kabansu	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Garson – Bursa okuyor	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
İşçi (Şirketi Hayriye, Amele, Gemi İşçisi, Madenci, Yapı Ustası)	-	1	-	-	5	-	1	18	14	39
İtfaiyeci	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kaptan (Deniz Kaptanı)	-	-	-	-	6	-	1	2	-	9
Makinist	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Müstahdem	-	-	-	-	1	-	-	1	-	2
Şoför	-	-	-	-	-	-	-	6	2	8
Tamirci (Otomobil)	-	-	-	-	2	-	-	1	-	3
Teknisyen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Toplam	-	1	-	-	16	-	2	30	18	67
ÖZEL SEKTÖR TOPLAM	1	19	32	26	331	13	18	221	127	788
Vefat Edenler										
Savaşta Kayıp - Mehmed Bey	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Vefat	-	4	1	3	11	-	-	6	-	25
Toplam	-	4	1	3	12	-	-	6	-	26
GENEL TOPLAM	1	49	65	69	583	33	26	494	303	1623

Kaynaklar

Arşiv Kaynakları

PROSOPO Veritabanı: prosopo.org.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Muzaffer Cemil, Celal Ömer ve Orhan Cemal öğrenci dosyaları.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Salih Kemaleddin öğrenci dosyası.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Aydın Menderes öğrenci dosyası.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Sabit Nejdet öğrenci dosyası.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Ferid (Mehmed) Naim öğrenci dosyası.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, İbrahim Kabakçı öğrenci dosyası.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Kaya Yabansu öğrenci dosyası.

Robert Kolej Arnavutköy Kampüsü Arşivi, Ali Semiz öğrenci dosyası.

Araştırma Eserleri

Acun, Fatma, *Osmanlı’dan Cumhuriyete Yabancı Okullar: Robert Kolej’de Okuyan Türk Öğrenciler Üzerine Prosopografik bir Çalışma (1863-1971)*, TÜBİTAK 1001 Araştırma Projesi, Nisan 2017, Proje no: 113K135.

Açıkgöz, Özkan, “Sosyolojinin Problemleri bir Konusu Olarak “Sosyal Sınıf” Kavramı Üzerine Önemli Sosyologların Düşünceleri ve Yorumları”, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı 26 (2000), s. 281-308.

Emiroğlu, Kanat, “Bir Çocuk, Bir Okul, Dünya, Onların Tarihi”, *Bir Geleneğin Anatomisi: Robert Kolej’in 150 Yılı*, İstanbul, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2013.

Freely, John, *A Bridge of Culture: Robert College - Boğaziçi University*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2014.

John Freely, “An Ottoman Prince at Robert College”, *RC Alumni Magazine*, sayı 17, s. 18.

Sabev, Orlin, *Spiritus Roberti, Shaping New Minds and Robert College in the Late Ottoman Society (1863-1923)*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2014.

Şencan Gürtunca, Elif Evrim, *Robert Kolej’de Öğrenim Gören Türk Öğrenciler Üzerine Prosopografik Bir Çalışma (1863-1971)*, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2017.